

HET ONGRIJPBARE GELIJK VAN JOHN WINKLE

HET ONGRIJPBARE GELIJK VAN JOHN WINKLE
© 2011 Michiel Mulder
Omslagontwerp: Tamara Mulder - www.10times.nl
Auteursfoto: ©Sascha Vossestein

www.brainbooks.nl
www.uitgeverijdebrouwerij.nl

ISBN: 978 90 78905 51 6
NUR: 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

MICHIEL MULDER

HET
ONGRIJPBARE
GELIJK VAN
JOHN WINKLE

Recensie exemplaar

2011

UITGEVERIJ DE BROUWERIJ MAASSLUIS

De nacht

Natuurlijk zijn er wegen om te ontkomen aan de tijd. Alleen staan ze altijd vol.

Het enige wat John Winkle weet, is dat zijn ene voet zich voor de andere plaatst. Daar is een stoepsteen waar zijn linker op landt, en daar een voor de rechter. Verder reikt het denken niet.

Daar gaan we. Naar voren.

Hoeveel mensen lopen hier? Tienduizenden, misschien wel honderdduizend.

Hij probeert wat naar links te lopen, maar dat lukt niet. Het zijn er teveel. Teveel mensen.

Zijn dit mensen?

Op hun reptielenbrein marcheren zij. Het gaat enkel voorwaarts.

Zijn blik is op de Amstel.

Hij voelt de mens naast zich, zowel links als rechts, van voren en van achteren. Huid schuurt tegen huid, knokkel schampt knokkel. Een voet plaatst zich op zijn hak, hij schopt een kuit.

Bijna valt hij. Maar hij loopt nog steeds.

Het lopen zet zich voort. De mensen komen overal vandaan. Niet alleen uit de stad, uit het hele land. Langs de oevers van de Amstel verzamelen zij zich. Zij zijn gekomen om hun kinderen te bevrijden. Zij pikken het niet meer. De lethargie, het geleuter. John weet hoe het moet, zijn dochter bevrijden, maar hij kan er niet bij.

REGENT: WEES EEN VENT!

Het bord is het enige wat spreekt in deze stoet. Ook de bootjes in de Amstel laten niets anders horen dan een zacht gefluister. Alles en iedereen gaat de stad in. Niets verdwijnt, alles komt samen, niemand valt uit de toon.

Kou kruipt naar boven: vanaf zijn tenen, langzaam omhoog langs zijn been. Zijn maag, het hart. Het hoofd blijft heet. De knokkels zijn wit.

Hij ziet de blik van een mens. Raakt die hem? Hij lijkt niet gezien te worden. De blik is dood. Het gezicht is leeg. De zon brandt. Het beeld is kalm. Het gemoed kookt.

Een kleine ronde bril. John Lennon? Vermoord. Jezus van Nazareth, de gebroeders De Witt: het volk vermoordt zijn helden.

Socrates, ook Socrates. De aanklacht: opruiing van de jeugd. J'accuse. Dat kan men goed. Vooral hier kan men dat goed. De regent is gebeten. De hond.

Is dat bliksem? John durft niet om te kijken. Het kan niet, bliksem. Schittering van zon in een ruit. Neonlicht?

Kalmte. Geen paniek nu. Haasten is geen optie. Alles is vol.

Langzaam gaat het. Maar zeker.

Is dat de Blauwbrug?

Het moet de Blauwbrug zijn. Ook daar mensen, van de andere oever. Ze lopen over de Amstel.

Is dat vallen?

Ja, een mens valt. Er wordt niet geschreeuwd. Op een haar na mist de mens het bootje. Hij wordt erop gehesen. De man is nat, het bootje vaart door. Richting Koningsplein gaat het.

De brug is vol. Het past niet. Het perst zich voorwaarts, de mens, in zijn ongenoeglijke neiging van samen zijn, samen lopen, steeds meer en steeds meer. Meer mensen, meer zwijgen en altijd maar doorgaan. Totdat...

John reikt met zijn hand, de vingers knijpen zich samen.

Wat is het?

Hij kijkt in zijn handpalm, ziet hoe de lucht neerhangt in het weëige niets.

De vrouw voor hem heeft grijze haren, lang glijdt het over haar rug. Een speld ziet hij, daar nog een.

Volgen, hij volgt haar, dat is de noodzaak, het afzien, voorbij de voorhoofdskwab, want ook die zwijgt.

Zweet, John ruikt zweet. Van links, van rechts komt het zweet hem tegemoet. Het strijdt met de endorfine om zijn weezin, zijn loyaliteit.

De man rechts, hij heeft een kaal hoofd, waarop het schijnsel van de zon weerkaatst. Het hoofd is rood. Pijn, de man heeft pijn. Hij loopt. De armen wiegen, van voor naar achter.

Vijftigduizend jaar van hominiden. Tienduizend jaar van dorpen.

Hier heeft het ons gebracht: lemmingen aan de Amstel.

Een egeltje, is dat een egeltje?

John probeert het te ontwijken. Zijn linkerbeen gaat naar links, zijn rechterbeen naar rechts. Hij ziet iets wegschieten. Een rat?

Het zweet van de vrouw links van hem bevochtigt zijn hand. Een druppel glijdt naar beneden langs zijn wijsvinger. Hij durft niet te kijken. Het voelt niet als een zweetdruppel. Het voelt als bloed. Ruikt hij bloed? Heeft hij het egeltje vermoord?

Dertigduizend mensen gingen dood aan de cholera, in de hoofdstad. En niemand die het zag. Bacteriën, iets groter dan een neuron. Dodelijker dan een geweer.

De cholera kwam uit de gracht. Niemand wist het.

Bootjes verdwijnen onder de Blauwbrug. Zachtjes gaat het, maar voorwaarts.

John hapt, hij wil schreeuwen maar durft niet. De mensen links, de mensen rechts, zij zijn dichterbij nu. John voelt een voet die hem raakt, en wankelt. Dan hervindt hij zijn tred. Vast,

niet zeker, maar voorwaarts. Anders bestaat niet.

John moet over de Blauwbrug. Kan hij erover lopen? Kan hij zwemmen?

Charlotte zit klem, hij wil haar bevrijden. Hij moet naar rechts, naar rechts, naar de overkant, hij duwt, mens tegen mens, hij voelt het beest, hij zwemt met zijn armen, verder, tegen de stroom, zijn eigen pad, naar rechts, naar rechts...

Een knie, een knauw, het been sleept, het ander hinkt, naar rechts gaat hij, even naar links en dan weer naar rechts. Dóór-gaan nu, slepen, trekken, duwen. Teruggeworpen op de grond. John probeert omhoog te komen, daar weer een voet op zijn hand. Pijn, zweet, stof. John hapt.

Wegen, waar zijn ze? Alleen maar mensen, te vol, te vol...

Er schiet iets tussen zijn benen door. Red mij, rat, leid mij naar je riool, ik zal stinken, maar ik zal het begrijpen, ik zal het grijpen. Het is het beest dat regeert, natuurlijk, het beest zwijgt, maar stuurt.

Een voet tegen zijn neus, het begint te stromen, het bloed. Hij draait zich om, op zijn knieën, zijn handen voelen de grond. De grond is koud, druppels verzamelen zich.

Been raakt been, bijna struikelt iemand, maar het lopen hervat zich.

Een knie stoot tegen zijn wang. John wil opstaan, maar iemand raakt hem, zijn arm schiet weg, zijn hoofd landt op de grond.

Zool op rug, een tand op straat.

De eerste dag

Laat ik me maar niet haasten, denkt John Winkle terwijl hij vaart mindert.

Van de Opel cabrio achter hem klinkt getoeter. Een man met een plat hoofd en een te forse kin kijkt kwaad.

Wat brengt John hier? De wetenschap en de liefde. Als ambitieuze student aan de Columbia University in New York trok die stad aan de andere kant van de oceaan hem aan. De flower market, het Van Gogh museum, het Anne Frank huis: hij kende ze van zijn vakanties. De gestileerde chaos van een poppenhuis.

Hij bleef.

Dat kwam door Karen. Zij boorde een kies uit tot aan de zenuw. Het drankje dat ze hem aanbood maakte een boel goed.

De vaart gaat er verder uit.

Waarom staan we hier met z'n duizenden op dit stukje asfalt, terwijl de koeien in de wei alle ruimte hebben?

Elke dag weer, langs de kant van de weg die John zuidwaarts naar de hoofdstad leidt, is dit wat hij ziet: koeien. Het melige grazen is de trots der natie. De boer heeft de koe hier tot boven-natuurlijke prestaties gedreven. Proficiat. Braaf beest.

De laagte van het land. Fascinatie.

Het dorp waar hij met Karen woont is klein, maar groot genoeg. Als het aan John lag, woonde Charlotte er ook nog, maar zij koos voor de stad. Logisch waarschijnlijk, op haar leeftijd.

Hij mist haar, een egocentrisch gevoel van gemis. Zoals een koe zijn gras mist, hoewel de aanwezigheid van de koe toch niet

in het voordeel van het gras is.

The States, daar is hij geboren. De lage landen, daar vond hij zijn toekomst. En je toekomst is wat je bent. Niet je verleden. De mens is een strevend wezen. Elke gebeurtenis staat op zichzelf. De mens is vrij, telkens opnieuw. Hij kiest zijn pad. Dat is zijn lot, dat is zijn natuur. Het is oneindig luxe, maar het vergt veel van ons. Van ons brein.

Daar weet John alles van. Van de frontale kwab tot het rugmerg, van de cingulaire tot de insulaire cortex. Al twee jaar nu leidt hij een onderzoeksgroep. Eigenhandig vulde hij de subsidieformulieren in voor de Europese Unie. Zo dik als een proefschrift. Zolang de voetnoten kloppen, komt het onderzoeksgeld met tonnen binnen.

Daar is de haven van Zaanstad, voor zover dat er voor door mag gaan. Een rommelig bijeengeraapt bedrijventerreintje. De Zaan, de houten huisjes, met de fiets door het groene land. Waaien. Regenen. Waar een klein land groot in kan zijn.

John klaagt nooit over het weer. Wat heeft dat voor zin? Het is de natuur en die zit per definitie goed in elkaar.

Het Noordzeekanaal strekt zich uit. De weg naar zijn verleden. De aanblik is van korte duur, hij gaat de tunnel in.

Donkerte, benauwdheid. Het duurt lang, de tunnel voert de hele stad door. John haalt diep adem.

Na de tunnel is hij er bijna. Maar dan komt het pas echt tot stilstand. Eindeloos wachten op een groen licht.

Hij ervaart de bevrijdende benauwdheid van een parkeergarage en fluit een deuntje als hij naar de lift loopt.

Joep is de eerste die zich aan zijn bureau meldt. 'Het is nu een kwestie van dagen tot we de eerste resultaten hebben.' Een bos rode krullen... warrig, actiebereid.

'Goed. Dat is goed nieuws.'

De jongeman kijkt zijn senior verwachtingsvol aan.

‘Het is geweldig, Joep. Zo snel al. Wie had dat gedacht? Ik ben trots op je. Als we de wereld kunnen vertellen hoe de moraal in elkaar steekt, mijn hemel, wat winnen we dan? We winnen diezelfde wereld, Joep, niets minder dan dat. De mensheid, het behoud van de mensheid in zijn huidige vorm. De mens met zijn verstand... het begin van de individuele keuze... het einde van de overlevering aan de meelopers, de aanmatigende massa, die ziellose, tomeloze... mechalomane manie... Mag ik het zeggen? Het normaal doen, altijd weer meelopen...’

John staat op uit zijn stoel.

‘Het kind, Joep, het kind heeft eindelijk weer écht alle kans. We zullen ze herkennen, de kinderen die het verkeerde pad op kunnen gaan... we zullen ze vinden en onderscheppen! En we geven ze een toekomst terug. Het Westen keert terug, wij zijn er weer Joep, wij mogen ons weer vertonen in de wereld! We bevrijden de mensen van de ketenen die hen binden. Aan groep, aan God, aan gebod. Aan wat de mensen vinden. Aan wat geacht wordt normaal te zijn. Wat zullen de burens zeggen? Mensen kunnen weer zichzelf zijn. Met hun goed, met hun kwaad.’

John komt achter zijn bureau vandaan om de nabijheid van zijn pupil op te zoeken en legt zijn hand op Joeps schouder.

‘Ons instituut, jouw werk... het is heel belangrijk voor ons dat we zo snel resultaten kunnen melden. Als we tussentijds successen behalen, zijn we verzekerd van continuïteit. Ik ga direct de hoge heren in Brussel inlichten.’

Joep straalt. De cingulaire cortex verhoogt zijn activiteit, weet John. Ook de hypothalamus en de basale voorhersenen laten zich niet onbetuigd. Hier kan geen salarisverhoging tegenop.

‘We zijn druk bezig de data te analyseren,’ zegt Joep. ‘Het gaat om honderden casussen, met tientallen waarnemingen per proefpersoon. We denken dat we nog voor het weekend de eerste regressieresultaten kunnen uitdraaien. Volgende week moet zeker lukken. Of als ik in het weekend doorwerk...’

‘Het is eenvoudigweg fantastisch. Denk ook aan jezelf, Joep, en het thuisfront. Er is meer dan werk alleen. We zijn allemaal net mensen, met onze rariteiten en verlangens. Maar dat hoef ik jou niet te vertellen, je bent er nota bene op afgestudeerd! Wij mensen, Joep... We zijn niet allemaal goed. Zeker niet. Goed en slecht, het zit in ons, als we het maar weten. Dan zegeviert het denken. Dan zegeviert de mens, als mens. In zijn mens-zijn zogezegd. Niet het beest in ons, dat slechts werkt op het deel van de hersenen dat wij van de reptielen hebben geërfd. Je ziet ze soms lopen op straat, die rijen van mensen, nou ja mensen, dat bedoel ik dus, wat is de mens nog als hij enkel in een rijtje achter elkaar aanloopt? Naar voren, naar voren, nooit eens naar links of naar rechts. De mens zit in ons denken, Joep, cogito ergo, alea iacta, enzovoorts. Maar goed, alles wel nu, ik ga die ijverige ambtenaren bellen, we laten ons niet afleiden. Aan de slag!’

Als Joep de kamer uitloopt start John zijn computer op.

Wat is dat voor iets raars, een vakinhoudelijk gesprek voeren zonder koffie? Eerst op gang komen, de motor smeren, een beetje choken, langzaam de koppeling laten opkomen, niet te snel, want dan slaat-ie af.

De koffieautomaat loeit gemoedelijk.

Op de gang wordt hij aangesproken door Petra, zijn secretaresse. ‘Goedemorgen meneer Winkle, was het druk op de weg?’

‘Druk, wat is druk. Ik ben volkomen rustig.’

Zijn blik valt op de klok. Kwart over tien.

‘Heeft u het nog gezien dit weekend?’ vraagt Petra. ‘Sharidana in een helikopter?’

‘Sharidana? Helikopter? Help mij even.’

‘Die première in Tuschinski van die Bollywoodfilm! Fantastisch, hoe ze naar beneden kwam uit die helikopter. En dat met die jurk!’

‘Ah, dat! Ja, hartstikke leuk hoe ze dat doen. Hoewel, leuk...

Ik moet zeggen, sinds Azië het oude Westen achter zich heeft gelaten, laten de nieuwe superrijken geen mogelijkheid voorbijgaan om dit de losers van de geschiedenis in te wrijven!’

‘Meneer Winkle, maakt u zich toch niet druk. Een stukje show, daar houden Amerikanen wel van, toch?’

‘Nou, miss Petra, in dit lage land geldt het normaal doen als hoogste goed. Daar komen nog eens problemen van!’

‘Maakt u zich maar geen zorgen hoor, meneer Winkle, dat zal wel meevallen.’

Petra verdwijnt naar haar kamer, zwevend in een helikopter.

Met de koffie kruipt hij achter zijn bureau. De computer is bijna opgestart. John kan zich erover verbazen hoe langzaam dat gaat. Nauwelijks sneller dan rond de eeuwwisseling. Het ding laadt muziek- en videoprogrammatuur op, de televisietoepassingen en nog allerlei zaken waar John niet om gevraagd heeft. De processors zijn verbeterd, maar het resultaat is hetzelfde. Het stelt gerust. De computer zal de mens niet snel inhalen, de neurotransmitters zijn onverslaanbaar.

John betreedt het internet. Secondplanet.com. Gebruikersnaam: Neil2004. Wachtwoord: Holland.

Daar verschijnt zijn avatar. Lenig. Vol levenslust, een paar knoopjes van zijn zwarte hemd open. Sneakers. Maar toch, met klasse. John kan ’m laten lopen met een verbluffende souplesse.

Hij gaat naar Amsterdam en laat zijn avatar een kroeg induiken: Lonely Planet.

De andere avatars begroeten hem. Een jongen stompt hem met zijn vuist op de schouder.

‘Ha Neil, jij hier weer?’ Het is Goodguy2008. Gisteren had hij hem ook hier ontmoet. Een moppentapper.

‘Weet jij nog een leuke mop?’ laat hij zijn avatar zeggen.

‘Is Mohammed een moslim? Check, een Jood, een Palestijn en een Amerikaan zitten in het vliegtuig. Op een gegeven moment

gaat het vliegtuig schudden en beven. De piloot roept om dat ze een noodlanding moeten maken. Maar het vliegtuig heeft teveel ballast. Er moet iemand overboord, het liefst een vrijwilliger natuurlijk. De Palestijn biedt zich aan op voorwaarde dat de Jood en de Amerikaan ook springen, want anders krijgt hij geen maagden in het hiernamaals. Daarop zegt de Jood...'

Goodguy2008 wordt in de rede gevallen door een vrouwelijke avatar. 'Hallo schatje, jij weer hier? Leuk dat je er bent!'

Neil2004 krijgt een kus van Sweetheart2010.

'Oeps, ik heb je helemaal ondergesmeerd! Ik help je wel even.'

Sweetheart2010 wrijft over zijn wang.

'Ik geloof dat ik jullie beter even alleen kan laten. Stelletje klefbekken,' zegt Goodguy2008.

'Ah, wat schattig, hij is boos? Toch? Issie boos? Krijg jij er toch ook een.'

Smak, ook de moppentapper heeft lippenstift op zijn wang. Zijn avatar heeft een getraind lichaam, met een strak shirt waarin zijn sixpack goed te zien is. Hij laat de lippenstift op zijn wang zitten.

'Ik vind jullie allebei even lief hoor, niet boos worden! Nou, krijgt Sweetheart geen drankje?'

'In Amerika zou je nog niet eens mogen drinken,' zegt Neil2004.

'Ah, doe maar stoer. Hier mag toch alles, dit is Secondplanet.'

John laat zijn avatar met zijn hoofd knikken en 'Uhuh' zeggen (CTRL-F7).

Ze brengt haar hoofd dichterbij en fluistert in zijn oor: 'En dan bedoel ik ook echt alles...'

Een knipoog. John laat zijn avatar een knipoog teruggeven (CTRL/SHIFT-W). Dan richt hij zich weer op de moppenman.

'Hoe ging die mop nou verder?'

'Nou, in dat vliegtuig worden ze dus helemaal gek van de tur-